HER SEKTÖRDE YATIRIMLARA AÇIK BİR ÜLKE: SUDAN

Güney Sudan'ın ayrılmasıyla birlikte petrol gelirlerinde azalma yaşayan Sudan ekonomisini çeşitlendirmeye ve tarım başta olmak üzere imalat sanayi alanında yatırımları çekmeye odaklandı. Özellikle komşuları ve Körfez ülkelerinden tarım alanında çektiği yatırımlar, Sudan'ı önümüzdeki dönemde gıda ürünleri ihracatında önemli bir merkez haline getirme potansiyeli taşıyor.

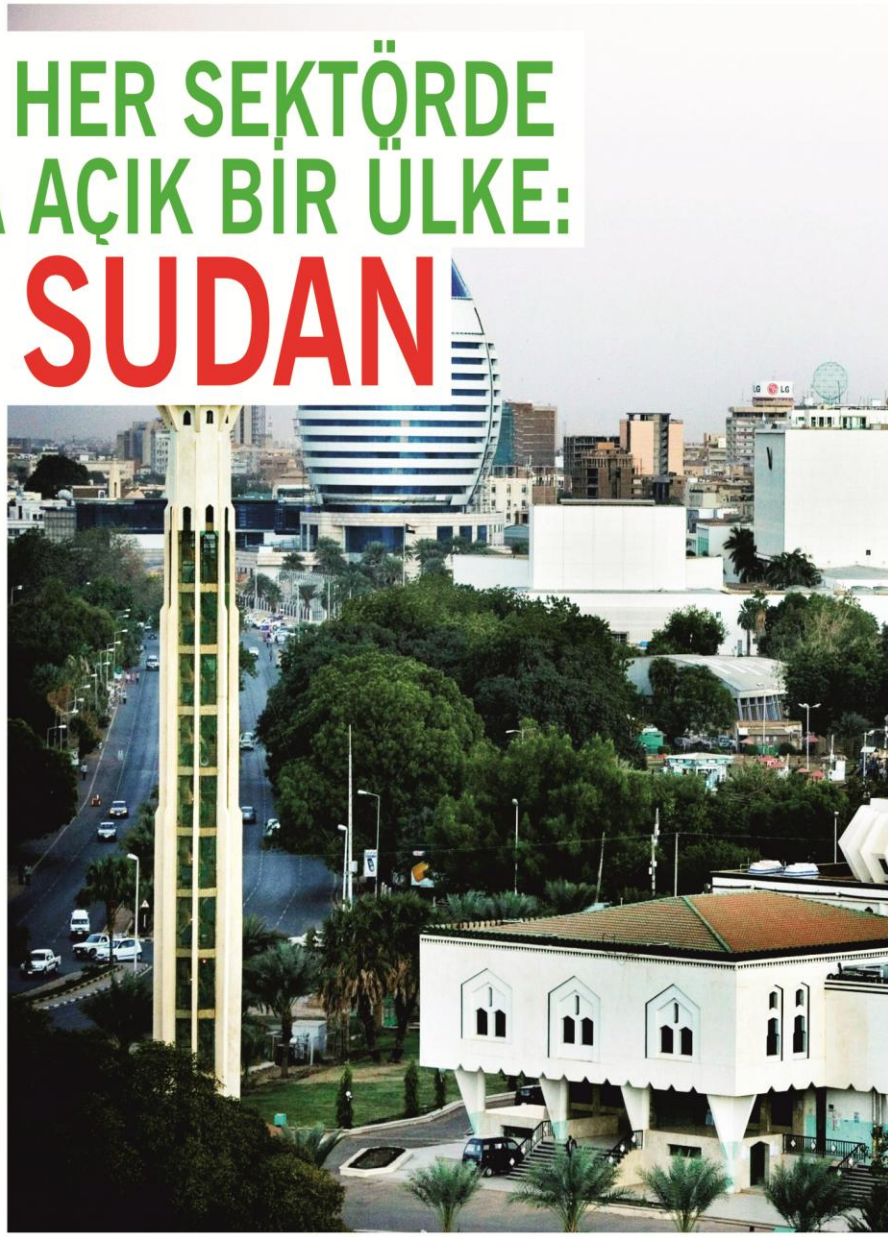

Devlet Başkanı	Omar Hassan Ahmed al-Bashir (1993'ten beri)
Yönetim Şekli	Cumhuriyet
Yüzölçümü	1.861.484 km^2
Nüfusu	36.787.000
Okuma yazma oranı	% 61,1
Dil	Resmi Dil Arapça ve İngilizce'dir.
Başlıca Şehirler	Hartum (Başkent)
Para Birimi	Sudan Poundu
Kur	1 USD = 4,4 Sudan Poundu
Zaman Dilimi	Türkiye ile aynı saat diliminde

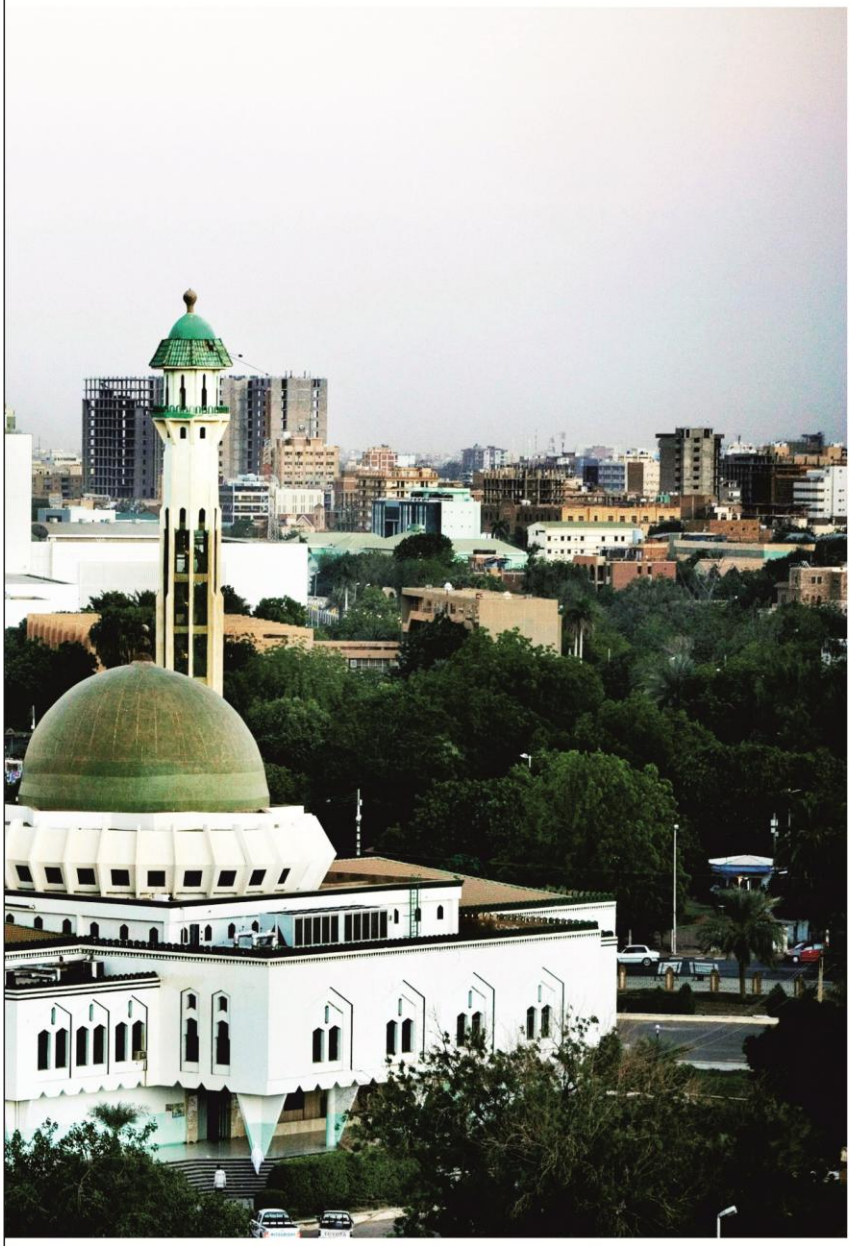

Ekonomisi uzun yıllar boyunca temelde tarım ve hayvancılığa dayanan Sudan'da, sanayinin daha az seviyede geliştiği görülüyor. İstihdamın %80'ine GSYİH'nın üçte birine katkıda bulunan tarım sektörü ülkede en önemli sektör olarak öne çıkıyor. GSYİH'nin %25'ini sanayi ve %43'ünü hizmet sektörü oluştururken, çalışan nüfusun % 7'si sanayi sektöründe, % 13'ü ise hizmet sektöründe bulunmaktadır. Önemli sanayi dalları tekstil, çimento, şeker, petrol rafinesi, otomobil montajı gibi dallardır. Sudan, Güney'in ayrılmasının yarattığı ekonomik etkileri ortadan kaldırmak için, vergi gelirlerini artırmayı ve harcamaları azaltmayı hedefleyen 3 yıllık acil tasarruf programı açıklamıştır.Sudan'da 1999 yılında ihraç edilmeye başlanan ham petrol ekonomik büyümenin lokomotifi olarak niteleniyor. Petrol ihracatında önemli bir gelir elde eden Sudan'ın ekonomik performansı, yabancı firmaların bu ülkeye yönelmesini sağladı. Petrol üretimindeki artış, yüksek petrol fiyatları ve doğrudan yabancı yatırımların etkisiyle büyüme gösteren ülke ekonomisi 1997'de IMF programının başlamasıyla 2010 yılına kadar geçen sürede yıllık ortalama %6 büyüme kaydetti. Ancak 2011 yılında Güney Sudan'ı bağımsızlığa götüren süreçte büyümenin önemli ölçüde azaldığı görülüyor ve 2013 yılında da ekonomik küçülmenin devam etmesi öngörülüyor. Ülkedeki enflasyon oranı 2011 yılında %18,1 iken 2012 yılında %35,5 oranına yükseldiği ve hızla artan gıda fiyatları nedeniyle 2013 yılında da enflasyonun %47,9 oranında seyretmektedir.

TEMEL MAKROEKONOMİK GÖSTERGELER

GÖSTERGELER	2008	2009	2010	2011	2012
GSYİH (milyar $)	54,5	53,4	65,6	66,8	59,9
GSYİH (büyüme, %)	3	5,2	2,5	-1,9	-4,4
Enflasyon (%)	14,3	11,3	13,0	18,1	35,5
İhracat (milyar $)	12,2	8,7	11,7	13,7*	3,3*
İthalat (milyar $)	10,8	10,4	11,2	7,6*	7,2*
Döviz Kuru (ort, SP:$)	2,08	2,32	2,31	2,68	4,4
Cari denge ($)	-0,8	-5,1	-1,4	-0,3	-6,7
Dış borçlar (GSYİH %)	68,8	71,8	73,1	71	97,6

GENEL EKONOMİK GÖRÜNÜM

Sudan'ın tarım sektörü; istihdama katkısı açısından birinci, ihracat açısından ikinci en büyük ekonomik sektör. Petrol sanayinin önem kazanmkaya başlamasından önce ülkenin ihracat gelirinin %80'ini oluşturmakta olan tarım sektörü, IMF tahminlerine göre çalışan nüfusun yaklaşık üçte ikisine iş imkanı sağlıyor.

Sudan'ın en önemli tarımsal ihracat kalemi olarak susam, pamuğun yerini alırken ülkede süpürge darısı ve buğday üretimi de yapılıyor. Ayrıca meşrubat ve benzeri ürünlerin üretiminde yaygın olarak kullanılan Arap zamkı da Sudan'ın ihraç ettiği diğer önemli ürünler arasında yer alıyor.

Afrika ve Arap ülkeleri içerisinde hayvan sayısı bakımından en zengin ülkelerden biri olan Sudan'da toplam hayvan varlığının yaklaşık 139 milyon civarında olduğu tahmin ediliyor.

İmalat sanayi sektöründe yatırım, kalifiye eleman ve hammadde sıkıntısı yaşayan Sudan'ın mevcut sanayisinde kullanılan teknoloji ve makinelerin eski olması dikkat çekiyor. Bu nedenle de imalat sanayinin çok düşük kapasitelerde çalılştığı ve iç piyasanın ihtiyacını karşılayamadığı gözleniyor. Makine üretiminin yok denecek kadar az olması ihtiyacın büyük çoğunluğunun ithalat yoluyla temin edilmesine neden oluyor.

Ülkede en başarılı üretim şeker rafinerisi başta olmak üzere gıda işleme sektöründe yapılıyor. Rafine şeker üretimi şu anda yurt içi talebi aşmakta olup Sudan'ı Arap dünyasının yegane net şeker ihracatçısı konumuna getirmiş bulunuyor.

Sudan Giad City sanayi bölgesinde yerleşik küçük bir otomobil sanayi bulunuyor. Farmasötik, elektirkli ürünler, çimento, boya, meşrubat ve un da

ÜLKENİN DIŞ TİCARETİ

Dış Ticaret Göstergeleri (Milyon Dolar)

Kaynak: Trademap

	2009	2010	2011	2012	2013
İhracat	9.080	11.529	8.982	3.810	6.159
İthalat	8.590	11.875	9.546	7.512	7.752
Denge	490	-346	-564	-3.702	-1.593
Hacim	17.670	23.404	18.528	11.322	13.911

Ülkenin ticaretinde petrolün büyük önemi bulunmaktadır. Sudan'ın 1999 yılında petrol ihracatına başlamasıyla ülkenin dış ticaret yapısında büyük değişiklikler olmuştur. Bu tarihe kadar ihracatın tamamına yakınını tarım ürünleri oluştururken bu tarihten sonra petrol ihracatın ¾'ünü oluşturmuştur.

Petrol ihracatı başlamadan önce Sudan'ın en fazla ihracat yaptığı ülkelerin başında Suudi Arabistan gelmekteydi. Bu ülkeye önemli miktarda canlı hayvan ihracatı gerçekleştirilmekteydi. Ancak petrol ihracatı ile birlikte Sudan'ın en önemli ihraç pazarlarını Çin ve Japonya oluşturmuştur. Diğer önemli ülkeler ise Hindistan, Kanada ve Etiyopya'dır.

Sudan'ın En Çok İthalat Yaptığı Ülkeler (2012)		Sudan'ın En Çok İhracat Yaptığı Ülkeler (2012)	
Çin	% 30,6	Çin	% 61,4
Hindistan	% 10,2	Japonya	% 17,3
Mısır	% 6,3	Hindistan	% 5,4
Uganda	% 5,9	Kanada	% 3,2
Türkiye	% 3,9	Etiyopya	% 2,1

Önceleri petrol ithal eden bir ülke olan Sudan, petrol ihracatçısı bir ülke konumuna gelmesiyle birlikte ithalat yaptığı ülkeler de farklılaşmıştır. 1990 yıllarda petrol ithal ettiği Libya en fazla ithalat yaptığı ülke konumundayken 2003 yılından itibaren en fazla ithalatı Çin'den gerçekleştirmeye başlamıştır. 2012 yılı itibariyle ithalatındaki diğer önemli ülkeler; Japonya, Hindistan ve Kanada'dır.

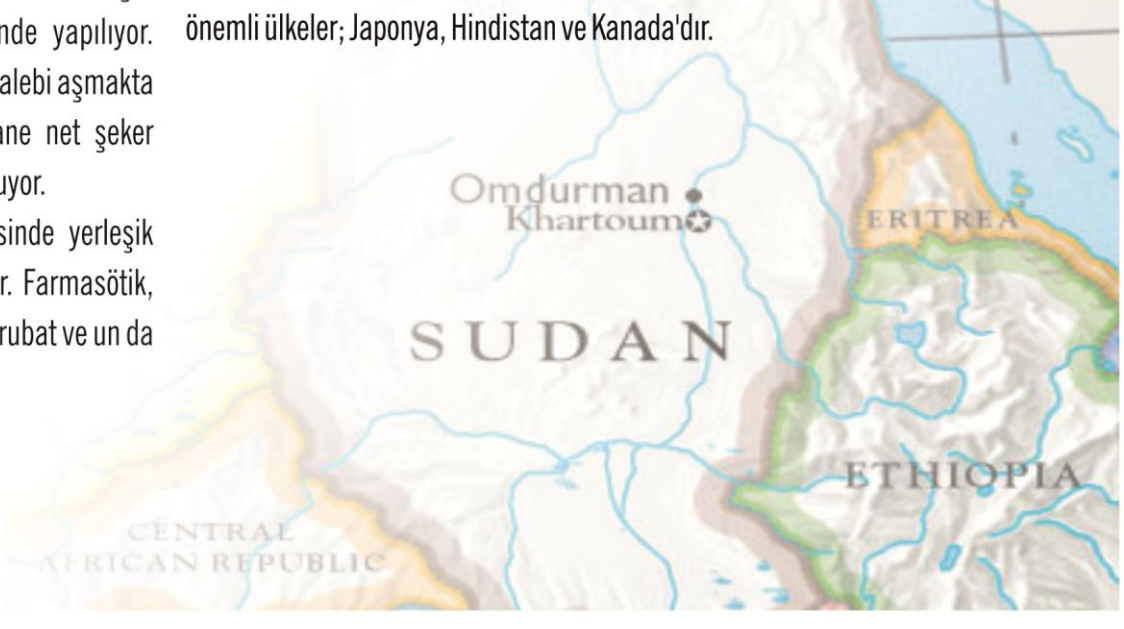

TÜRKİYE İLE TİCARİ İLİŞKİLER

Son 10 yıllık veriler incelendiğinde; 2007-2010 yıllarında gerçekleşen azalma dışında, Türkiye'nin Sudan'a olan ihracatının ve Türkiye-Sudan arasındaki ticaret hacminin giderek arttığı görülmektedir. İki ülke arasındaki ticaret dengesi her zaman Türkiye lehine olmuştur.

Türkiye'nin Sudan'a ihracatı 2012 yılında yaklaşık 280 milyon dolarla en yüksek seviyeye ulaşmıştır. 2013 yılında ise %3,9'luk düşüş ile yaklaşık 269 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

2012 yılında Türkiye'nin Sudan'dan ithalatı 11,2 milyon dolar iken 2013 yılında %135,7'lik artışla 26,3 milyon dolara yükselmiştir.

Türkiye Sudan'a en çok baklagil, un, maya, sıvı gazlar için kaplar, otomotiv yan sanayi ürünleri, gıda işleme makineleri, kağıt ve karton ambalaj, tarım makineleri, römork, iş ve maden makineleri, çikolatalı gıda ürünleri, elektirik akümülatörleri, demir-çelik çubuklar ve kakaosuz şeker ürünleri ihraç etmektedir.

Türkiye Sudan'dan en çok yağlı tohum, melas, altın, koyun ve sığır derisi ve odun kömürü ithal etmektedir.

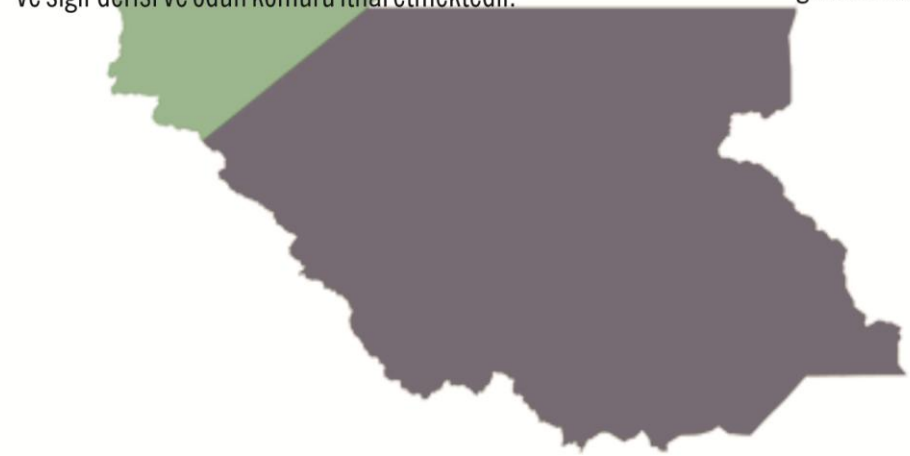

Sudan'da bir çok sektörde yerleşik ve iş yapan Türk firmaları faaliyet gösteriyor. Bunlar; müteahhitlik, dekorasyon, mobilya, su sondajları, kapı, pencere, PVC ve inşaat malzemeleri olarak sıralanıyor.

Sudan mütehhitlik pazarı Türkiye açısından önemli bir potansiyel ve bugüne kadar Sudan'da gerçekleştirilen projelerin toplam bedeli 1,9 milyar dolar. Türk müteahhitlik firmaları köprü, altyapı, yol, bina projeleri gerçekleştiriyor.

Ayrıca Sudan'da sondajla su çıkarma işne büyük ihtiyaç vardır. Ülkede 3000 civarında su kuyusu açılması planlanmakta olduğundan sondaj makine ve ekipmanına ihtiyaç duyulmaktadır.

Sudan'da bulunan karayolları ve demiryolları ağının oldukça zayıf olması, yeni kara ve demir yollarının inşa edilmesi için gerekli ekipmanların, bu yollarda gidecek orta ve ağır vasıtalar ile yan sanayinin ithalatını gündeme getirmektedir.

KAYNAK: DEİK BÜLTENİ